

K A P L I C E

Z E S Z Y T 2

Biesal – kaplica (kościół) p. w. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny

Kaplica ewangelicka w Biesalu została wybudowana pod koniec XIX wieku (we wsi lokowanej w 1484 r.). Przejęta po zakończeniu II Wojny Światowej przez katolików pełni obecnie rolę

kościół parafialnego (nowa parafia od 1993 r.).

Kaplica powstała na wielobocznym rzucie (prostokąt z absydowymi trójbocznymi szczytami). Przekryta jest stromym dachem. Elewacje tynkowane z eksponowanymi pilastrami, dużymi oknami zwieńczonymi spłaszczonymi łukami w ścianach bocznych oraz owalnymi oknami w ścianach skośnych. Razi zestawienie proporcjonalnej bryły głównej z niższą częścią zapleczową. Na zdjęciach (2002 r.) widok po niedawnym remoncie.

Kaplica zlokalizowana jest na wzniesieniu przy wewnętrznej „owalnicy”, zgodnie z tradycją ewangelicką przylega do terenu cmentarza.

Kaborno

Kaplica filialna parafii w Klewkach (kościół p.w. Świętych Walentego i Rocha) została wybudowana w 1908 r. Jest prostym, skromnym budynkiem na rzucie prostokąta z dwuspadkowym dachem, podkreślonym niewielkimi narożnymi sterczynami. W szczycie frontowym nieco większa sterczyna zwieńczona metalowym krzyżem, w tylnym jednokierunkowa dzwonniczka.

Kilkakrotne remonty nie naruszyły bryły kaplicy, widoczne są natomiast zmiany w elewacjach, w zwieńczeniach otworów. Przebudowano wejście frontowe, z ostrołukowego na prostokątne, – ślad starego przesklepienia drzwi pozostał nad nowym poziomym

nadprożem). Zachowała się jedynie płytka, ostrołukowa nisza w szczycie. Prawdopodobnie w analogiczny sposób zmieniono zwieńczenia okien w ścianach bocznych.

Na zdjęciu górnym (z sierpnia 2002 r.) widok kaplicy od frontu po częściowym odnowieniu ścian do wysokości dachu, na dolnym (z sierpnia 2003 r.) widok od tyłu, już po zakończeniu prac. Niestety, zostały wycięte drzewa od strony północno-wschodniej, widocznie naruszały fundamenty. Szkoda, towarzyszyły budynkowi przez długie lata...

Kaplica zlokalizowana jest w centrum wsi, na wydzielonej działce, na niewielkim wyniesieniu terenu, w rozwidleniu lokalnych dróg.

Niestety niekontrolowane przejazdy ciężkich pojazdów do pobliskich budów powodują powstawanie nowych spękań w wyremontowanym z takim trudem zabytkowym obiekcie...

Linowo

Kaplicę wybudowano w latach dwudziestych XX wieku jako filię parafii w Klewkach (p.w. Świętych Walentego i Rocha). Jest to budynek na rzucie prostokąta z prostym dwuspadowym dachem. W szczycie od frontu niewielka sterczyna zwieńczona smukłym, ozdobnym metalowym szpikulcem z krzyżykiem i chorągiewką wiatrową. Z wprowadzonych zmian adaptacyjnych najbardziej razi przebudowa ostrołukowego wejścia na prostokątną formę, dobudowany komin oraz napowietrzne podłączenie sieci elektrycznej ze „sztycą” szpecącą dach. W ostrołukowej wnęce nad wejściem zachowała się piękna figurka Madonny z Dzieciątkiem, zaś w niezmienionych ostrołukowych oknach w ścianach bocznych, oryginalne witraże.

Kaplica, najmniejsza z zarejestrowanych przez nas w tej okolicy, zlokalizowana jest przy drodze do Trękusa, przy wjeździe do wsi, na działce wydzielonej drewnianym ogrodzeniem (w 2003 r. zastąpiono je siatką).

Pluski

Kaplica w Pluskach (wieś założona przez Kapitułę Warmińską w 1407 r.) została wyświęcona w budynku dawnej Szkoły Polskiej, nawiązującym stylem do budownictwa drewnianego z przełomu XIX i XX wieku. Jest to budynek dwukondygnacyjny na rzucie zbliżonym do kwadratu. Konstrukcja drewniana szalowana od zewnątrz poziomo. Dach czterospadkowy namiotowy z dużymi okapami, z dzwonniczką w szczycie. Okna prostokątne, na parterze wysokie, od strony zachodniej w dużych zestawach.

Kaplica po wybudowaniu nowego kościoła – na tej samej działce – od czerwca 1997 r. jest nieczynna.

Kaplica zlokalizowana przy głównej drodze wiejskiej w pierzei starej zabudowy przyulicznej, w niewielkim oddaleniu od wschodniego brzegu jeziora Plusznego, dotychczas dobrze wkomponowana w otoczenie, w zestawieniu z nowymi budynkami kościoła i plebanii stała się nieco obca, opuszczona.

Stawiguda

Kaplica ewangelicka w Stawigudzie powstała w 1897 r. Wybudowano ją w stylu neogotyckim, z charakterystycznymi wysokimi szczytami podkreślonymi ostrołukowymi blendami oraz narożnymi skarpami przyporowymi. W szczycie od tyłu niewielka dzwonniczka.

Po wojnie przez pewien okres czasu kaplica pełniła rolę remizy strażackiej. Główne wejście przerobiono wtedy na szeroką bramę wjazdową, kryjąc pozostałości oryginalnego portalu za schodkowym żelbetowym nadprożem sięgającym do fryzu pod szczytem, zaś smukłe, ostrołukowe okna w elewacjach bocznych „zyskały” proste przesklepienia!

Obecnie (2002 r.) kaplica jest zamknięta, wewnątrz są poważnie zdewastowane. Uszkodzona została środkowa część szczytu elewacji frontowej, w oknach straszą resztki szyb. Gmina czyni starania, aby obiekt odrestaurować i przeznaczyć na muzeum.

Kaplica zlokalizowana jest przy głównej ulicy Stawigudy, jednak wycofana z pierzei przyulicznej, na niewielkim wzniesieniu, na wydzielonej stosunkowo dużej ogrodzonej działce. W obejściu pozostałości nagrobków dawnego cmentarza. Od tyłu przebiega trasa tranzytowa Olsztyn – Olsztynek.

Unieszewo – kaplica p.w. Św. Antoniego

Kaplica w Unieszewie (wieś lokowana w 1347 r.) została wybudowana jako filia parafii w Sząbruku (p.w. Św. Mikołaja) pod koniec XX wieku. Jest to budynek na rzucie prostokąta z dwuspadowym, wysokim dachem. Zauważyć można elementy „neogotyku” – wąskie skarpy przyporowe w ścianach bocznych, co w zestawieniu z niewielką wysokością ścian stanowi o ich wyłącznie ozdobnym charakterze. Między skarpami potrójne zestawy wąskich wysokich prostokątnych okien. Dominuje eksponowana elewacja wejściowa z dużym wgłębny krzyżem wykonanym w strukturze tynku nad głównym wejściem. Biel

tynku koresponduje z zielenią otoczenia, razi natomiast pokrycie dachu. Duże płaszczyzny ocynkowanej blachy są zgrzytem w stosunku do charakteru otaczającej zabudowy.

Kaplica usytuowana jest na lokalnym wyniesieniu terenu przy bocznej drodze wiejskiej, od zachodniej strony Unieszewa.